

TORONTÁL

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Egész évre	180 dinár
Félévre	90 dinár
Negyedévre	45 dinár
Egy órára	15 dinár

Egyes szám ára 75 para.

POLITIKAI ÉS TÁRSADALMI NAPILAP

Felelős szerkesztő: Dr. MARA JENŐ

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL
Obiliteva (Zápolya) utca 1.

Szerkesztőség telefonszáma 281
Kiadóhivatal telefonszáma 21
MEGJELENIK MINDEN NAP, HÉTFŐ ÉS
ÜNNEPEK UTÁN NAPOK KIVÉTELEVEL

Veliki Beeskerek, 1922.

LI. évfolyam, 200. szám.

Szombat, szeptember 9.

Késik az amerikai kölcsön leszállítása.

— Beogradi tudósítónk jelentése. —
Beograd, szept. 7.

A Bler-féle pénzesoport az SHS állammal kötött szerződés alapján köteles lett volna huszonöt millió dollárt leszállítani, azonban a pénzügyminiszter eddig csak tizenöt milliót kapott kézhez. A Bler-esoport a további tíz milliót egyelőre nem képes előteremteni, mert az SHS állam ellenségei Amerikában nagy propagandát fejtettek ki a kölcsön ellen, úgy hogy bankszerű kötvényeket nem lehetett elhelyezni. A kölcsöntnyújtók ezért azzal a kérelemmel fordultak a beogradi kormányhoz, hogy az esedékes további tíz millió dollár leszállítására november huszonnyolcadikáig adjon haladékot. A kormány a kérelmet, hír szerint, teljesítette.

A népszövetség ülése.

Genf, szept. 7.

A népszövetség tegnapi ülésén lord Robert Cecil sürgette a németek és az oroszok belépését a népszövetségbe. Hogyha ez a két ország részt vehetne a népszövetség összes értekezleteinek munkájában, úgy az mérhetetlen előnyt jelentene egész Európa konszolidációja kérdésében.

A görög-török háborúról beszélve, azt kérdezte Robert Cecil, hogy a népszövetség miért mulasztja el most a kínálkozó alkalmat az intervenálásra. Hasonlóképpen mulasztással vádolta a lord a népszövetséget, mert az orosz éhínség megakadályozására az elmúlt esztendőben keveset tett. Véleménye szerint a népszövetség legfőbb kötelessége a háborút likvidálni és addig ne foglalkozzék másodrangú kérdésekkel, amíg ezt el nem érte. A gyűlés tagjai viharosan megtapsolták lord Cecil felszólalását.

Genf, szept. 7.

A népszövetség tanácsának ülésén Seypel osztrák kancellár előadta Ausztria kérelmét. Ausztria közre akar működni a népszövetség kifejlesztésében, a béke biztosításában és a népek kibékítésében. Ausztria rettenetes gazdasági helyzetben van, amelyen az önálló jegybankkal akar segíteni. Azonban a jegybank felállítását két külföldi bank, a Länderbank és az Anglo-bank lehetetlen feltételekkel megúsította.

Seypel beszéde után a további tárgyalás zárt ajtók mögött folyt.

A demokraták a választások kiírását követelik.

— A „Torontál” beogradi munkatársának telefonjelentése. —
Beograd, szept. 7.

A Tribuna értesülése szerint a demokrata képviselők klubja csütörtök este tartott ülésén a választások kiírásának a kérdésével foglalkozott. A vita a késő éjjeli órákig tartott és több képviselő hozzászólása után a klub elhatározta, hogy

a kormánytól követelni fogja a választások mielőbbi kiírását. A klub ugyanis arra a meggyőződésre jutott, hogy a mostani kaotikus politikai viszonyokból nincs más kivetendő út, mint a választások kiírása és megtartása.

A demokrata-klub képviselői a zagrebi konferencián.

— Beogradi tudósítónk jelentése. —
Beograd, szept. 7.

A demokrata-klub ma délelőtt ülést tartott, amelynek napirendjén a zagrebi konferencia kérdése szerepelt. Az ülés lefolyása igen heves volt, miután a párt több tagja elítélte, hogy a demokrata képviselők-klubja a zagrebi konferencián képviseltesse magát. Az ellenzék ezt az álláspontját azzal indokolja, hogy a beogradi kormányt a horvát politikuskok részéről állandóan éles kritika éri, sőt ha a párt a konferencián megjelenik, kiteszi magát annak, hogy esetleg ott is kénytelen olyan bírálatokat hallani, amelyek kellemetlenül érintenék.

Davidovity Ljuba kijelentette, hogy a párt ellenzése dacára is részt vesz a zagrebi konferencián. Az elnök állásfoglalása alapján a párt tehát úgy határozott, hogy a konferenciára Davidovity Ljuba elnökön kívül Angyelity és Veljkovity képviselőket delegálja.

Beograd, szept. 7.

Eddig meg nem erősített hírek szerint Pribicevity Szvetozár lemond miniszteri állásáról, miután a demokrata-klub elhatározta, hogy a zagrebi konferencián képviselteti magát.

A bécsi udvari gyűjtemények felosztása.

Wien, szept. 7.

Grätz Gusztáv 1920. év végén Wienben tárgyalásokat folytatott az osztrák kormánnyal az udvari könyvtárak és muzeumok művészi és kulturális gyűjteményeinek felosztása ügyében. Amakidején ezek a tárgyalások félbeszakadtak, mert az osztrák kormánynak az volt a felfogása, hogy ezek a műkincsek már régen Ausztria tulajdonába mentek át. A magyar álláspont ezzel szemben az volt, hogy a trianoni szerződés értelmében ezek a jóvillistához való járulás arányában felosztandók a két jogutód között. Illetékes helyről közlik most, hogy a tárgyalások újrafelvételére már mindent előkészítettek, és hogy a megegyezés lehetősége megvan. Ha a tárgyalások mégis megakadnának, úgy egy nemzetközi döntőbírósgót fog kiküldeni a nagykövetek tanácsa.

Érdekes, hogy a békeszerződés csak Csehszlovákia részére tartalmaz határozott rendelkezéseket, megjelölve azt az anyagot, amelyet Ausztria köteles kiszolgáltatni Csehországnak.

Athénben nem merik az ostromállapotot kihirdetni.

A „Torontál” tudósítójának távirata.
Athén, szept. 7.

Athén török részének a fellázadásától tart a görög kormány, amit aligha fog tudni meggátolni. A beígért ostromállapotot nem meri a kormány kihirdetni.

A főmeg Athén utcáin a gyors fegyverszünet megkötését és a görög kormány felelősségére vonását követeli.

A változott helyzet folytán a Veneziában tervezett keleti konferencia megtartása kétséges.

Az ententekörök felfogása szerint a keleti kérdés csak úgy oldható meg, hogyha Görögország és Törökország külön békétárgyalásra ülnek össze.

A Petit Parisien külön kiadásában azt a hírt közli, hogy Konstantin görög király elhagyta Athént, de nem lehet tudni, hogy merre vette útját.

A magyar repülőgépipar sérelmei.

A „Torontál” tudósítójának távirata.
Budapest, szept. 7.

Magyarországon egy pártközi parlamenti csoport fog megalakulni, amely a légitorgalom és repülőgépipar ügyével fog foglalkozni. Céljuk az, hogy a magyar repülőgépipar sérelmeit, amelyek a békeszerződés szigorúsága folytán érték, a világ közvéleménye elé tárják. A csoport élén Teleky Pál és Jankovics Károly állanak.

Az osztrák-magyar közeledés.

A „Torontál” tudósítójának távirata.
Genf, szept. 7.

Sypel osztrák kancellár tegnap Bánffy magyar külügyminiszterrel értekezett. Az osztrák-magyar közeledés útjának egyenetlenségétől folyt közöttük a tárgyalás. Beavatott körök véleménye szerint az értekezlet eredménye nagy jelentőséggel bír mindkét állam gazdasági viszonyainak javítása tekintetében.

Még egyre tart a wieni szedőosztrájk. Wienből jelentik, hogy a sztrájk esepet sem enyhült. A munkások elutasító magatartást tanúsítanak és kitartanak a kilencvenszázalékos bérkövetelésük mellett.

TÖZSDE

Szeptember 7

Beograd. Devizák: Newyork 79—, London 355, Páris 621, Zürich 15—, Milano 3-45, Berlin 7-25, Bukarest 73—, Prága 280—, Wien 12-50, Budapest 4—
Zürich. (Zárlat.) Devizák: Berlin 04250, Hollandia 205, Newyork 52625, London 2351, Páris 4135,

Milano 2295, Prága 1840, Budapest 2450, Zagreb 155, Varsó 00750, Wien 000750, bélyegzett 000875.

Budapest. (Zárlat.) (Valuták: Napoleon 8600.

Devizák: Amsterdam 900—930, Bukarest 1750—1800, Kopenhága 485—495, Krisztiania 380—390, London 10200—10500, Berlin 175—195, Milano 98—102, Páris 180—185, Prága 81—83, Sváje 430—445, Wien 290—300, Zagreb 610—630, Newyork 2275—2350, Varsó 31—32.

HIREK

Eljegyzés. Gergely Margit Veliki Beeskerek, Guttman Emil Sisak, jegyesek. (Minden külön értesítés helyett.)

Égy híres francia szociálistavezér halála. Párisi tudósítónk jelenti: Sembat Marcell francia szociálistavezér tegnap meghalt, a felesége pedig ma öngyilkos lett, mert férje halálát nem bírta túlélni.

A hóember

melyen tisztelt hölgyeim és uraim, valami csodálatos ruhadarab. Hófehér flanelből van és talán két gombra jár a nyaknál. Ez a fiam hálóruhája, amelyet ő, minthogy elég alakatlan valami, igen találóan azonnal hóembernek keresztelt el, ami polgári nyelvre lefordítva hóembert jelent. Ennek a hóembernek az esti felvétele igen komoly harcokat vált ki naponként és nem ritkán saját apai tekintélyem is vesztélyben forog, mert már-már hajlandó volnék az elkészített kis ellenzékinek engedni, de hát nem szabad! Nagy dolog ám egy ilyen kis gyermek szemében ez a hóember. A napi játék, jóézés, minden kellemességek vége. Mert éppen este a játék java jönne és akkor kell felvenni ezt a ruhát, amely minden gyönyörűségeket véget jelent. Azt nyájas olvasó, amit rád egy adóintés, egy katonai behívó, egy szabószámla, egy visszautasító szerelmes levél jelent — mindez benne van a hóember-fogalomban! Mégis rettenetes valami ez az élet! Mikor ugy is berendezhetnők, hogy gondtalan, napfényes legyen, mert hiszen utána ugyanis egy örök némaság következik — vannak bányák, amelyekből elcsigázott emberállatok vajúják az aranyat, a szénét, megfosztva a napfény áldott melegétől, a virágok illatától. Zugó gyárak gyilkos füstöt, gőzt okádó kéményeikkel. Piszkos, fertőző műhelyek, nyomortanyák és izasztó, lélekölő, testet gyilkoló munka, munka, munka. Amelyet be lehetne osztani emberibb módon, jobban, szebben, hogy mindenkinek kellemesebb, türethetőbb lehetne az élete. Ha azok, akik folyton jogról, emberi méltóságról és egyéb frázisokról papolnak, a maguk saját becses testét nem dédelgetnék jobban, mint ahogy a máséra gondolnak.

J.

Árvis Magyarországon. Budapestről jelentik: Az utóbbi napok nagy esőzéseit tolytán a folyók erősen megdagadtak és a víz jelentékeny területeket öntött el. Középgyő és Gyöngyös városok egy része víz alá került, az anyagi kár igen nagy.

Sumadiai földművesek Ljubljánában. Ljubljánából jelentik: Tegnap száz sumadiai földműves járt Ljubljánában, akik ez alkalommal viszonozták a szlovéniaiak régebbi látogatását. A sumadiaiak megtekintették a Ljubljánai mintavásárt.

Románia folyó évi termése. A román földművelésügyi miniszter hivatalos kimutatása szerint Románia ez évi termése a következő: Buza 2.400.000 tonna. Rózs 240.000 tonna. Árpa 1.900.000. Tengeri 3.500 ezer tonna. A számítás szerint 3 millió tonnát Románia lakossága részére fognak fenntartani és a felesleg kivitelre kerül.

Nemzetközi rend Ausztriában

nemzetközi kenyér nélkül!

— A „Torontál” tudósítójának távirata. —

Genf, szept. 7.

Seypel osztrák kancellár bizalmas megbeszélést folytatott Benessel, Balfourral, Imperiali olasz márkival és a népszövetség francia delegátusaival. Seypel és Benes között állítólag olyértelmű megegyezés jött létre, hogy a népszövetségnek javaslatot tesznek, amely Ausztriának Csehországhoz való gazdasági közelítésére vonatkozik.

Beavatott körök értesülése szerint a szövetségesek és a kisenként átvesszik a garanciát Ausztria helyett egy nemzetközi társaság által Ausztriának nyújtandó husz millió font sterlinget kitevő kölcsönért. A garancia átvételének a feltétele az, hogy Ausztria általános gazdasági és pénzügyi ellenőrzés alá kerül. Ezenkívül a népszövetség által kiküldendő bizottság és nemzetközi katonai rendőrség ügyelne Ausztriában a rendre, a nyugalomra és

a jelenlegi államforma fenntartására. A bizottság tagjai Ausztria, Angolország, Franciaország, Olaszország és Csehország egy-egy képviselője. Seypel állítólag hajlandó a feltételeket elfogadni, azonban előbb megkérdezi a parlamentet.

Páris, szept. 7.

Bourgeois francia és Balfour angol megbízott között tárgyalások folynak Ausztria megsegítése kérdésében. Az értekezlet, hír szerint, teljes megegyezésre vezetett. A két államférfi nemzetközi akciót fog indítványozni és pedig a népszövetség egíszje alatt. Ezáltal Ausztriát meg akarják óvni a belső zavaroktól. Ugyanis Ausztria minden fáradozása, hogy a hiteltel rendezze, kilátástalan és nincsenek garanciák, hogy a politikai állapotokban és a belső viszonyokban a rendet tenni tudja tartani.

Akik maguk szolgáltatnak igazságot. Grunecity Iván, a lakáshivatal referense a napokban egy lakást rekvirált Czveity Ilija koresmáros házában a Váraljai-utcában. Czveity a rekvirálásban a referens rosszul indulatát vélte felfedezni és ezért bosszút forralt ellene. Mikor Grunecity tegnap éjjel hazafelé tartott, Czveity Ilija és Czveity Zsiva rálestek, megtámadták és botjaikkal véresre verték. Grunecity fején nyolc sebet ejtettek és a többi testrészein is számos ütleget nyomai látszanak. A segélykiáltásokra a városban cirkáló rendőrség egyik járőre a megtámadott segítségére futott és kimentette Czveityék kezei közül. A vizsgálat megindult.

Kivetik a földbirtokvagyonváltásról. Budapestről jelentik: A pénzügyminiszter ma rendeletet intézett az adóhivatalokhoz és pénzügyigazgatóságokhoz, hogy a természetbeni földbirtokvagyonváltásról haladéktalanul vessék ki. Az ezer holdon felüli földbirtokok ugyanis természetben röjják le a vagyonváltásról és a vallomások benyújtási határideje néhány héttel ezelőtt járt le. Az adóhivatalokban most nagy apparátussal dolgoznak a rendelet végrehajtásán.

Herezeg Ferenc képes irodalmi hetilapjának, az Új Időknek 36-ik száma közli Vándor Iván elbeszélését, Bónyi Adorján és Anders Aje regényeit, Szederkényi Anna cikket, Sas Ede tréfáját, Kosáryné Réz Lola és Garducci verseit, Halmi Arthur amerikai szépséggalériáját, ezenkívül a lap népszerű és kedvelt rovatait. Előfizetési ára negyedévre 25 dinár. Mutatványszámot kívánatra ingyen küld a kiadóhivatal, Budapest, VI., Andrássy-ut 16.

Amerikai utlevél birtokában lévők, akik vízumot nem kaptak, valamint azok, akik Kanadába akarnak utazni, saját érdekükben jelentkezzenek mielőbb a **Banatska Trgovačka Agencija**-nál Veliki Beeskerek, Alexandrova (Fő-utca) 27. sz. alatt, ott mindenki megkapja a legújabb változásokra vonatkozó és a vízum elérése céljából szükséges felvilágosításokat.

A magyar iskolák ügye.

— A „Torontál” tudósítójától. —

Beeskerek, szept. 8.

Megirtuk már, hogy az idej iskolai beiratások milyen lehetetlen módon kezdődtek meg és milyen meglepetést hoztak a legtöbb szülőnek. Azt hittük eleinte, hogy itt az idevonatkozó eléggé homályos miniszteri rendeletek téves értelmezése játszik közre, de mindinkább nyilvánvalóvá válik, hogy a beíratással megbízottak táborokara forgatja ki egyenesen nevelésügyi miniszteri rendeletet.

Mert azt a tényt, hogy az első magyarnyelvű osztályba nem írnak be egy gyereket azzal az ürügyel, hogy német a neve, ezt a kifogást, és mondjuk magyarul: fogást, értjük. De, hogy az ötödik és hetedik osztályokat magyar nyelven végzett tanulókat most egyszerűen nem találják többé magyar anyanyelvűnek, ez már — nevelésügyi.

Az állam méltóságával és a magyar nemzetiség loyális magatartásával szemben nem tartjuk összeegyeztethetőnek ezt a nevelésügyi és valljuk be felbőszítő játékot. Mondja ki a kormány nyíltan és egyenesen, hogy nem tűr meg többé nemzetiségi iskolákat. De ne tegye az egész államot a művelt kultúrával előtt komikussá ezzel a fogással. Vagy ha — amint hisszük, egyesek tulbuzgósága eltorzítja a miniszter rendelkezéseit, mint annyiszor — a miniszter tanítsa meg alantasait arra, hogy a rendeletek szelleme és az állam érdeke egy! Nem érdeke pedig az államnak, hogy adófizető, állampolgári kötelességeiket híven teljesítő polgárait agyonvexálja. Legalább is erre enged következtetni az egyik tanár kijelentése, aki a beiratkozás kapcsán a következőt nyilatkozta: „Wir haben die Ungarn überumpelt!”

Ez a mondás nem olyannak látszik, mintha a kultuszminiszter büszke lehetne rá.

Uj községek alakulnak a Bánátban.

— A „Torontál” tudósítójától. —

Beeskerek, szept. 8.

Az agrárreformmal kapcsolatban megkezdődött a kolonizálás és pedig a déli vidéken és a Vajdaságban, ahol igen sok a nagybirtok. A Bánátban nyolc új község létesül. Hérom község részére már ki is utalták a telkeket, ahol a telepesek az építkezést az állam segítségével a napokban megkezdik. A telepesek kamatnélküli kölcsönt és építőanyagot kapnak. A bánáti kolonizációs családjainak a száma körülbelül háromezerhatszáz. Ezek közül kétezerhatszáz boszniai, hercegovinai, dalmáciai és likai dobropoljac család, továbbá szerbiai és montenegrói szegények, és ezer a lövényébéli szerb községekből való szerb család. A kolonizálás az Altruista Bank cseksai birtokán, Csekonics gróf, Lelbach dr. erdőgazdálkodói birtokán, Rogendorfon és Battányi orosz-lamói birtokán fog történni. Mult hétfőn osztották ki a Csekonics-birtokon építendő második község telkeit. Az átadást az agrárminisztérium hivatalos közegei végelték és pedig Pin Pál technikai felügyelő, Gruity Novák titkár és nyolc mérnök.

A kiosztásnál megjelent Bogdanov Joco dr. államtanácsos főispán-kormánybiztos, Stefanovity Nikola főispáni titkár, továbbá Kosity Szlavko ujcernyai jegyző és Babesányi Mihály ujcernyai községi bíró.

Őszi áruk a kirakatokban.

Áremelkedés minden vonalon.

— A „Torontál” tudósítójától. —

Beeskerek, szept. 8.

Egy-két nap alatt új képet öltöttek a beeskereki kirakatok: leveztették nyári köntösüket s melegebb, ősziesebb kinézésű ruhába bujtak. Ahol egy héttel ezelőtt még vígan mosolygott az augusztusi napfényben a világos színű könnyű szövet, a puha selymek, a szinte áttetsző vékonyaságú bluz és a többi kellemes viseletű ruházatkodási cikk, ott ma már csak szomorúan tekintenek ki a kiürített kirakatokból az elárvult, kopasz acélállványok, vagy pedig már elfoglalta helyét a szezon minden fontos és kevésbé fontos árucikke: „ősi divat” című fenhéjázó búske felirattal.

Igen, az őszi divat. Új feliratokkal, új árakkal. A kirakatok előtt állandóan a bámulók tömege ácsrog, legtöbbször néz, néz s utána csendes lemondással rázza a fejét. Mert az árak oh jaj, nagyon, de nagyon magasak. Az őszi divat, hiába volt a reménykedés, nem sok jót hozott, ellenkezőleg még több gondot, bajt s hiába az asszonyi rimánkodás és furfang, az idén nagyon sok vágó marad kielégítetlen, nagyon sok őszi toalett marad hűvös, teljesítetlen kívánság. Az árak a végtelenség felé nyújtózkodnak és a legtöbb embernek már csak a lábujja van a takaró alatt, pedig a közmondás is azt mondja, hogy: addig nyújtózkodjál, amíg a takaród ér. A közmondás meghazudtolta magamagát.

Az árak jóval magasabbak mint tavalyiak. A ruházatkodási cikkek

ugyan lényegesen kisebb százalékarányban emelkedtek, mint az élelmiszerek, a drágulás mégis nagyarányúnak mondható. A férfiruhaszövet méterje tavaly 500—1000 korona között váltakozott, mai ára pedig 700—1600 korona. Míg tavaly egy öltöny elkészítése 3000—6000 koronába került, ma alig lehet 5000 koronáért beszerezni egy rend ruhát ha mindjárt is a silányabb minőségű szövetből vásárolunk. Jobb minőségű ruha nyolcezer koronán alul nem létezik. De nemcsak a szövetekben van oly nagy hausse, hanem a textilipar készítményeiben is.

Az őszi cipőárak jórészt már befutottak. Leginkább osztrák gyárak készítményei, melyeket zagrebi közvetítők útján szereznek be a kereskedők. Az ár itt is magas. Férficipő (jobbminőséget értve alatta) 1000—1600 korona, női ugyanannyi, gyermekcipő 200—800 korona. A cipőárut leginkább a szállítás és vámdíjak drágítják meg.

Hogy az aktuálisá vált felöltőről is írjunk valamit, elrettenésül felemlítjük az árat: 6000—8000—10000 korona. Azt hisszük, ettől a sok nullától megborzadva, sietve bebujunk régi télikabátunkba s abban töltjük az őszt is, a telet is.

Az allati magnetizmusról.

III.

Még mielőtt a spiritizmus — népvilágban — szellemidézés — lényegére áttérnék, még szükségesnek tartom a suggestio vagy hypnotizmusról némelyeket előadni. Ugyanis, mint említém, már régi időkben; az indusoknál a fakirok, a görögök és rómaiaknál a papok és jósnők, az afrikaiaknál a csodabüvészek — kigyó- és egyéb vadállatszédítők — a hypnotizmust művelték s mai napig a fakirok és csodabüvészek ezt folytatják is. A suggestio vagy hypnotizmus tudományosan mondva nem egyéb mint magnetikus erőátvitel vagy erőgyűjtés. A hinduk „Prana”-nak, életerőnek nevezik és a „Yoga” tana szerint „Kantalmi Chakti”, azaz szent tűznek, Istennel egyenlőnek tartják. Szerintük ez az agy és hátgerinc mindkét oldala mentén honol és kigyó-szerű alakkal jelvényezték. Ugyancsak Mózes botja, a görögökönél Mercur isten botja, átöröklődött az orvostudomány jelvényévé s ma is esadát művelő jelvényül szolgál a büvészeknél. Tulajdonképpen nem a csodatévő bot által létesültek a cselekedetek — csodák — hanem az egyes egyének bűmulatos magnetikus ereje által — mint pl. Krisztus halottfeltámasztása stb. — Már most látjuk, van magnetikus erőgyűjtés önmagába, vagyis önsuggestio, mint pl. a fakirok, akik a maguk énjükben a változhatatlan, örök, hálthatatlan és moesoktalan isteni erőt érzik s azért magukon a legnagyobb kínzásokat végzik, csodálatosan minden fájdalom érzése nélkül. „Yoga” tana szerint a fakirok énjében, az emberi testben két lélek lakik és két világon jársz lábaidal; az egyik az isteni erő, a másik a test. Ide számítandók a tenyérből, kártyából jövő jóslók, valamint a hypnotizőrök, akik mutatványaikban a különféle gondolatátvitelleket és gondolatolvasásokat végzik. Utóbbihoz számítandó „Sehermann”, a híres wieni

Keleten inog az angol uralom.

— A „Torontoi” tudósítójának távirata. —

Hága, szept. 7.

A Morningpost hevesen támadja Lloyd Georgeot a görög vereségekkel kapcsolatban. Hangsúlyozza a lap, hogy a miniszterelnök tévesen van informálva a keleti eseményekről és ők attól félnek, hogy az angolelles hangulat a Keleten egyre nagyobb mérveket fog ölteni.

London, szept. 7.

A londoni lapok a görög helyzetéről írva kijelentik, hogy az utolsó haretéri hírek a görög sereg felocsudásáról tesznek tanúságot. A Kardag elleni török támadás már megghiusult a görögök ellenállásán. Hir szerint a törökök meglehetősen embervesztéssel vonultak vissza.

Brussa clesztét megerősítik. Trikupisz, a görög hadsereg új főparancsnoka a hadsereg helyzetéről jelentést intézett a kormányhoz. A hadügyminiszter és több magasrangú tiszt ötödikén este Szmirnába érkezett a helyzet tanulmányozására. Visszaérkezésük után

megteszik a szükséges intézkedéseket.

London, szept. 7.

A Reuter-ügynökségnek jelentik, hogy a szövetségesek hadihajói tegnap befutottak. Az egyes nemzetek raktárait azóta tengerészcsapatok őrzik. A Times jelentése szerint jól informált körökben elkerülhetetlennek tartják Szmirna elését.

Athén, szept. 7.

Konstantin király elhagyta Athént. Ma délelőtt minisztertanács lesz, amelyen határoznak a fegyverszüneti javaslat tárgyában.

London, szept. 7.

A „Daily Mail” jelenti, hogy a görögök Tráciából új sereget szállítottak Kisásziába az utolsó ellenállásra. A szövetségesek tovább tanácskoznak, de nem hiszik, hogy a török támadások megállnának addig, míg a görögök Kisásziából teljesen ki nem vonulnak.

Konstantinápoly, szept. 7.

Hire jár, hogy a görög hadsereg új főparancsnoka, Trikupisz, a Kemalisták fogságába esett.

London, szept. 7.

Athéni és szmirnai hírek szerint a menekülők óriási tömegei özönlenek Ázsia belsejéből a partvidékre. Az idegenek minden vagyonukat elhagyva Szmirnában keresnek menedéket, mivel török megszárlásoktól félnek.

Róma, szept. 7.

Schanzer, olasz külügyminiszter hosszasan tanácskozott az angórai kormány képviselőjével.

Az angol diplomácia biztosra veszi Kisázsia kiürítését. A törökök előnyomulásának a görög csapatok nem tudnak ellenállni. A Neander-völgyben újabb megkezdődött harcokban a görögök visszavonultak a zónába, amelyet a sévresi békeszerződés Görögországnak ítélt. A szmirnai angol bank fiókintézete teljes felszereléssel Athénba költözött.

Konstantinápoly, szept. 7.

A török hadsereg összesen három-

száz kilométerre szorította vissza a kisázsiai görög csapatokat. A törökök a legutóbbi előnyomulások alkalmával tízezer görög foglyot ejtettek, köztük két tábornokot, négy ezredest és négyszáz tisztet. A Brussa felől előnyomuló török hadsereg előőrsi huszonhat kilométerre vannak Szmirnától. A görög hadsereg üldözése, különösen a brussai részen fokozatosan folyik. Az angórai kormány a görög hadvezető-égnek fegyverszünetet ajánlott és pedig azon feltétellel, hogyha Görögország kiüríti a sévresi békeszerződés által neki juttatott török területeket. Hogyha Görögország Szmirnát nem üríti ki önként, úgy a törökök tovább folytatják a hadműveleteket Kisázsia megtisztítására.

A török csapatok sikerei óriási örömet keltek Konstantinápolyban. A házakat fellobogztatták és zenével vonulnak végig a városban.

tisztviselő, aki akárkinek az irásából egy egyén korát, foglalkozását, sőt egész életfolyását le tudja olvasni. Nemkülönb van több egyén együttes önsuggestiója, mint asztaltáncoltatás, tárgyak emelése vagy hullása s némelyek ezt is tévesen, szellemidézésnek nevezik. A jelenlegi spiritizmus, amely mint említém, tényeken alapul, tapasztalatai alapján két csoportra oszlik. Az egyik csoportja — Schrenk-Notzing német tanár — az „animistikus” spiritisták. Ugyanis a hypnotizőr a mediumot sonnambal-transa önkívületi állapotba hozza s a legkülönfélébb dolgokat idézi elő, t. i. asztalt emel, egyéb tárgyakat mozgat, sőt testéből kibocsájtott sugarak által testrészeket „Phantomokat” alkot; vagyis a medium magnetikus ereje önkarátan, vagyis intelligenciáján kívül hozza létre a csodás dolgokat s al-

kotja az ugynevezett perisprít — astraltestet, szellemet. Az animisták — mint Lombroso olasz pszichológus, Crookes angol physikus-tanár — egy halott harmadik személy közreműködését nem fogadják el. Grünwald, berlini mérnök is végzett és önregisztráló elektromos mérőeszközökkel kimutatta, hogy a mediumból kisugárzó erők egy magnetikus tütt kilendítenek, sőt „Phantom”-képződésnél a hő- és sulyvesztés mindenkorai nagyságát is megállapította. Tehát ezek egy halott vagy egyéb szellem közreműködését ezen tüneményeknél nem tételezik fel s szerintük ezen csodás dolgokat a medium vagy önsuggestio, vagy idegen suggestio által csinálja, egyszóval az összes spiritista-jelenségek pusztá suggestio útján történnek. Dr. Oesterreich Okkultizmus im modernen Weltbild és Schrenk-Notzing

müncheni tanár „Physikalische Phenomäne des Mediumismus” könyveiben physikai kísérletek alapján fényképekkel bizonyítják az animistikus spiritizmus valódiságát.

A spiritisták másik csoportja az ugynevezett spiritualisták, ezek valódi tényekre alapítva állítják, hogy a medium egy harmadik idegen szellemmel lép érintkezésbe és ezzel végezteti a legesodásabb dolgokat. Azt állítják ugyanis, hogy minden egyes medium — bár ezek többnyire naiv és nem mindig művelt nők szoktak lenni — állítólag minden Seance alkalmával a szellemet nemcsak látja és hallja, amidőn a jelenlévők ezt nem hallják és látják. Jelenleg Párisban egy „Eva” nevű mediummal kísérleteztek Richet francia, Crookes és Crawford angol tanárok — s ezen mediumnál a szellem a többiek, t. i. a jelenlévők hallatára megjelenik s láthatóvá is lesz. Ez a szellem állítólag egy, a XVII. században élt ismert angol kalandornak a leánya, kit a tudósok „Kate King”-nek neveztek el. Ez a „King” materializálva és dematerializálva — a tudomány nyelvén „Phantom” alakot öltve a mediumból — a Seance résztvevői szeméi előtt mint külön egyén maga végzi a parancsolt dolgokat, sőt a saját maga gondolkodásain is művel dolgokat, amidőn is a medium mindnyájuk láttára — hő és sulyvesztés mellett sonnambal állapotban, azaz majdnem élettelenül fekszik székében. Ilyen hasonló s majdnem lehetetlen dolgokat ír le dr. Kerner orvos a „Seherin von Prévost” című könyvében. De nemcsak Európában, hanem talán az egész világon észleltek ilyen — Spuck- vagy Polter-geister — szellemeket, amelyek nemcsak a közvetlen környezetben vannak, hanem a távolban is hatnak. Dr. Bozzano, dél-amerikai spanyol és dr. Aksakov orosz orvostudorok sokat írnak ily jó- és rosszindulatú szellemekről, amelyek azonban legtöbb esetben a mediummal egyetértően végzik a tüneményeket. Egy pár hónap előtt Berlinben nagy vita folyt a tudósok közt s ugyanakkor a materialista tudósok tagadták a spiritizmus lényegét, sőt humbug, azaz csalásnak mondták, mivel a Seanceok legtöbbnyire félhomályos világítás mellett tartattak. Mindezek a hitetlen Tamások azonban kudarcot vallottak, mivel Crookes és Crawford angol physikus-tanároknak ugyanis sikerült nappal a szellemet lefényképezni, azt filmre vetni és physiológiai és physikai uton tudományosan a szellem létezését bizonyították. Krisztus csodái, valamint az évezredek előtt történt csodák akkor száz és száz tanu láttára történtek és akkor is voltak hitetlen Tamások. Csakhogy akkor a tudomány nem állt ily magas fokon, de most ezeket a csodás dolgokat valóban bebizonyított tényeknek kell elfogadni és abszolúte nem lehet lefogadni. Eppen e célból már kongresszusokat tartanak a tudósok a spiritizmus valódiságáról és ezek a kongresszusok hivatottak lesznek a legújabb tapasztalatokat cáfolni. Különbönb akár az animista, akár a spiritualis elmélet legyen a helyes, mindazonáltal a tünemények meggyűlölt véve nagyszerűek és csodálatosak. A spiritualis iránynak azonban nagyobb az erkölcsi ha-

tása, mivel általa a mai materialistikus világnézet alapjában megvan döntve. S már Gay Lussac hő-tani törvénye szerint az „anyag” csak a hő és nyomás függvénye — tehát nem abszolút dolog — és így bizonyos hő és nyomás mellett el is tűnhetik az anyag. Ezt jósolja már egy francia író a „Halálraítéltek” regényében. Azonkívül Einstein szerint anyag és tér abszolút fogalom csak, de valóban nem létezik. Így tehát a materialisták nézete az anyagról teljesen megszűnik, mint a világegyetem lényege s utóbbit fizikai, de főleg pszichikai erők képezik. Ezen haldokló Európából már nem fog sok jó és nemes dolog fejlődni, de talán mint legbecesebb örökséget át fogja adni a többi világrészek nemzedékeinek a tudományos spiritizmust. Nézetem szerint nem véletlen, hogy épp ezen borzalmas világháború után mozgásba jutnak a finomabb érzékű emberek a spiritizmus által. Így látjuk, Lasker, a híres sakkmeister már körutazást tesz a nagyobb világvárosokba s előadásokat tart a spiritizmusról. Az isteni gondviselés érettnék véli az időt arra, hogy a esődöt mondó materializmus karmából megmentse az emberiséget. Hasonló körülmények között, azaz a romlott római materialista világba Isten kétezer éve előtt küldte Krisztust és működése két évezrednek erkölcsi alapul szolgált. Most ezen töke el van pazarolva, kell tehát hogy új bizonyítékokat — kézzel foghatókat — kapjon az emberiség az ugynevezett túlvilági életéről, azaz a régi erkölcsi törvények értékéről, a felsőbb szellemi erők irányító működéséről. Lasker is egy újabb erkölcsi alapon nyugvó vallásnak a megalakítását sürgeti, sőt nem fartom kizártnak egy nagy és erős magnetikus erővel bíró egyén — második új Messiásnak az eljövételét — bár mint ekkiről nem voltam s nem vagyok izraelita — aki majdan egy új hittel akarja az emberiséget megmenteni. Látjuk, hogy ez a csunya és borzalmas világháború fel-fordította a világrendet amennyiben a hitet, vallást, erkölcsöt és kölesönös megbecsülést megrendítette — most csak uzsoráskodás, gyors meggazdagodás vágya uralodik — s azt hiszem, kell hogy egy új morális alapon nyugvó egyetemes vallás jöjjön létre, mely az emberiséget az értékesebb és erkölcesőbb életcélokra tanítja s az majdan boldogítsa. Véleményem szerint ez nem a romboló materialista kommunizmus által érhető el, hanem csak az észszerű szocializmus alapján lesz életképes s csak akkor fog boldog lenni az emberiség.

Sport

Kinizsi—ZsSE = 2:0 (1:0). Bíró: Kaufmann. A Kinizsi dzsombolji szereplése teljesen beváltotta a hozzáfűzött reményeket, gyönyörű, precíz játékkal. A csapat minden játékosa a lehető legjobbat nyújtotta. Elsőrendű munkát végzett Bedó, aki precíz fejjátékával nagyszerűen irányította csatársorát. A csatárok közül Frech I. emelkedett ki erőyes támadásaival. A bekapár kitűnően oldotta meg feladatát. A ZsSE csatáráról csak a legna-

gyobb elismerés hangján emlékeztünk meg. A védelemben emberfeletti munkát végeztek. Sira elemében volt és egyuttal a mezőny legjobb embere. Tóth—Harsányi a kapuban védhetetlennek látszó lövéseket tett ártalmatlanná. A csatársor a beteg Bokor kivételével nagyszerű volt. Ha a csapat halvesora egy játéknívót tarthatott volna fenn a többiekkel bizonyára goalt érhetett volna el a ZsSE csapata is. A Kinizsi első goalját Steiner lövi a 21-ik percben míg a második goalt csak a negyvenedik percben tudja Kinizsi megcsinálni. Kornerarány 4:4.

A ZsSE csapata a Kinizsi véleménye szerint nyugodtan fölveheti a versenyt a bácskai csapatok bármelyikével.

Olesőbb lesz minden? Berliini tudósítónk jelenti: Stinnes gyártelepén állítólag hirdetésményeket függesztettek ki az alkalmazottak számára, amelyekben árufelhalmozástól intik őket, mivel valószínű, hogy az áruk a közeljövőben esni fognak.

Nyiltér

Ezen rovat alatt közlöttekért nem vállal felelősséget a szerkesztőség.

Értesítjük rokonainkat és ismerőseinket, hogy f. hó 9-én d. e. 10 óra 30 p. kedves és felejtethetetlen apánknak és nagyapánknak félelvi gyászmisséjét fogjuk megtartani a belvárosi templomban. Veliki Beeskerek, 1922 szept. 8.

Radič-család.

Позив.

Удружење Општинских Бележника и Подбележника Торонтал-Тамишке Жупаниј државе своју

ванредну скупштину

у Вел. Бечкерек у дворици жу панијеке зграде

14. септембра 1922. год

пре подне у 10 часова

када ће се удружење опростити од великиг жупана госп. Дра Јована Богданова именованог државног саветника.

Умолвају се чланови удружења, општински бележници, подбележници, и поглавари, да на заказано време и месту у што већем броју присуствују.

Вел. Бечкерек, 4. септембра 1922. год.

Председништво.

Két jobb házból való fiú tanoncnak felvétetik.

Özv. Guttmann Jakabné és Fiai Veliki Beeskerek.

Fizetés megállapodás szerint

1553

A „Torontál” hadifogoly postája.

Czenetek.

Manesu Joca (Keviszlős). Intézkedtünk, hogy M. N. után a nyomozást indítsák meg. Mihelyt az valami eredménnyel jár, azonnal közölni fogjuk.

Bozánéiu Róza (Bela Crkva). Intézkedtünk, hogy unokafivére után a nyomozást indítsák meg. Ha sikerül őt megtalálni, úgy a megkereséshez mellékelt levelet a nyomozó hatóságok át fogják neki adni. Egyébként, mivel román állampolgár, nem ártana Romániában is érdeklődni utána. Méltóztassék a hozzánk intézett leveléhez hasonlóan az „Ellenzék” című napilap szerkesztőségének is írni (Cluj, Státuspalota — Románia, Transilvania) és ebben a lap szerkesztőségét megkérni, hogy nyomoztasson a román hatóságok utján is.

A kiadóhivatal telefonja — 21.

A szerkesztőség telefonja 281.

Meghívó.

A „Padéi Hitelszövetkezet” folyóho 10-én

közgyűlést

tart, melyre tagjai tisztelettel meghívtnak.

Tárgy: Az 1918, 1919, 1920, 1921 évi mérleg tárgyalása és megvizsgálása

1550

Igazgatóság.

Eladó ház

szabadkézből és azonnal beköltözhető.

Bővebbet: Beogradszka (Écskai) utca 35 sz. alatt. 1555

Meghívó.

Torontál-Temesvármegye községi jegyzők és segédjegyzők egyesülete

rendkívüli közgyűlését

Veliki Beeskereken a vármegye-háza nagytermében 1922. évi szeptember 14. napján délelőtt 10 órakor fogja megtartani, mely alkalommal az egyesület el fog bucsuzni az államtanácsossá ki nevezett főispán ömeltóságától, dr. Bogdanov Jován urtól.

Felkéretnek az egyesület tagjai, a községi jegyzők és segédjegyzők, valamint az előjárásági tagok, hogy mondott helyen és időben minél nagyobb számban megjelenjen szíveskedjenek.

Vel. Beeskerek, 1922 szept. 4.

Elnökség

ÜZLETMEGNYITÁS!

Tisztelettel értesitem a n. é. közönséget, hogy Kralja Petra trj (a volt városi adóhivatali helyiségben) a mai modern kor igényeinek megfelelő higenikus

borbély- és fodrásztermet

nyitottam Pontos és figyelmes kiszolgálásról a t. közönséget előre is biztosítom, szíves pártfogást kér, tisztelettel

Szlankamenacz Milivoj
borbély és fodrász. 1554

Eladó hálószoba

keményfából, komplett, 1528 nagyon jó karban.

Ugyanott egy elsőrendű zongora is kapható Bővebbet Vilsonov (Erzsébet) trj. 6 sz.

GÉPÉSZ,

ki a szivógázmotor kezelésben feltétlen szakértelemmel bír, azonnali belepésre ajánlkozh. t. Vasestergályozáshoz értők előnyben. 1532

Henger malom, Torontál-Torda. Vasutállomás: Idvor.

Eladók

függönyök, szőnyegek, tükrök, kályhák, csillár, valódi kínai porcellán, dísztárgyak, kották stb

Aranyev. u. 6., naponta d. u. 3-5 óra között.

Egy teljesen jókarban levő fűszerüzletberendezés

azonnal eladó. 1500

Bővebbet GLASZEN FERENC vendéglősnél, Petrogradszka (Melencei) u., a volt honvédkaszárnyával szemben

Főmolnár

állást keres bármilyen berendezésű vámmalomba mielőbbi belépésre. 1553

Vogel Ferenc, Begej Sv. Djurdaj.

Eladó motorcsónak

18/20 HP. 6 személyes, kitűnő állapotban

Megtekinthető a Fischer-fele uszodában.

LAKÁST

kivándorlótól, 1—2 szobást, átvennék. Vagy szobát butorral vagy anélkül, konyahasználattal.

Engel Károly, 1538 Vojvode Putnika (Alkotmány) u. 7.

Eladó egy ház

és kovácsműhely szerszámmal együtt. 1543

Kara Gyorgyev trj (Vásárter) 737. Demko kerttel szemben.

Kiadja Pleitz Fer. Pál.